

Oikeusministeriö

Viite: Oikeusministeriön lausuntopyyntö VN/26633/2024

Keskusrikospoliisin lausunto

1 Asia

Oikeusministeriö on pyytänyt Keskusrikospoliisilta lausuntoa perustuslain 10 §:n tarkistamista valmistelleen työryhmän mietinnöstä. Oikeusministeriön 23.12.2024 asettaman työryhmän tehtävänä oli valmistella tarpeellisiksi arvioidut perustuslain 10 §:n muutokset.

Perustuslain 10 §:n 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä säädettäisiin yleisesti kaiken luottamuksellisen viestin salaisuuden loukkaamattomuudesta. Nimenomaiset viittaukset kirjeen ja puhelun luottamuksellisuuteen poistettaisiin säännöstekstistä. Muutoksen ei ole tarkoitus muuttaa säännöksen sisältöä nykytilaan nähden.

Voimassa olevaan 10 §:ään sisältyy rikosten selvittämiseen (3 momentti) ja yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta taikka kotirauhaa vaarantavien rikosten tutkintaan (4 momentti) liittyvät rajoitusperusteet. Molempien momenttien sanamuodot ehdotetaan muutettavaksi siten, että molemmissa momenteissa käytetään ilmaisua ”rikosten estämiseksi ja selvittämiseksi”. Muutoksen tarkoituksena on muuttaa säännösten sanamuotoa vastaamaan perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännössä tapahtunutta kehitystä.

Perustuslain 10 §:n 3 ja 4 momentteja ehdotetaan muutettavan siten, että niissä mahdollistetaan rajoitus tiedon hankkimiseksi yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta vakavasti uhkaavan vakavan rikollisuuden torjumiseksi (niin sanottu uhkaperusteinen rikostiedustelu).

Lisäksi 3 momenttiin lisättäisiin nykyistä 4 momenttia vastaava rajoitusperuste, joka mahdollistaisi kotirauhan suojan rajoittamisen tiedon hankkimiseksi sotilaallisesta toiminnasta taikka sellaisesta muusta toiminnasta, joka vakavasti uhkaa kansallista turvallisuutta.

2 Keskusrikospoliisin lausunto

Keskusrikospoliisi vastaa lausuntopyynnössä esitettyihin kysymyksiin:

1. Mietinnössä ehdotetaan, että perustuslain 10 §:n 2 momentissa säädettäisiin yleisesti kaiken luottamuksellisen viestin salaisuuden loukkaamattomuudesta. Nimenomaiset viittaukset kirjeen ja puhelun luottamuksellisuuteen poistettaisiin säännöstekstistä.

Pidättekö kyseistä muutosta perusteltuna? Miten arvioitte ehdotettua säännöstekstiä ja sen perusteluja?

Keskusrikospoliisi pitää muutosta perusteltuna ja esittää, että mietinnössä täsmennettäisiin luottamuksellisen viestin määritelmää. Sähköisessä viestinnässä on eri tasoja, joista osa kuuluu luottamuksellisen viestin salaisuutta suojaavan perusoikeuden ydinalueelle. Näin ollen mikä tahansa sähköisesti liikkuva tieto ei ole luottamuksellista viestintää.

Mietinnön sivulla 19 on todettu, että velvoitteilla purkaa viestinnän salaus voisi olla laajakantoisia ja periaatteellisia vaikutuksia luottamuksellisen viestin salaisuuden suojaan sekä muiden perusoikeuksien toteutumiseen verkossa. Keskusrikospoliisi toteaa, että viestinnän salaus on tärkeä osatekijä perusoikeuksien suojaamisessa. On kuitenkin aiheellista huomioda, että rikolliset toimijat käyttävät laajasti viestinnän salausta rikollisessa toiminnassaan, jolloin rikokseen liittyvä viestintä on viranomaisten ulottumattomissa. Salauksen purkaminen voi näin ollen olla välttämätöntä esimerkiksi vakavan rikoksen torjumiseksi. Salauksen purkamista ei näin ollen tule mieltää niin, että se olisi mahdotonta kaikissa olosuhteissa.

2. Perustuslain 10 §:n 3 ja 4 momentteihin lisättäisiin rajoitusperuste, joka mahdollistaisi kotirauhan suojan ja luottamuksellisen viestin salaisuuden suojan rajoittamisen tiedon hankkimiseksi yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta vakavasti uhkaavan vakavan rikollisuuden torjumiseksi (ns. uhkaperusteinen rikostiedustelu).

Pidättekö kyseistä muutosta perusteltuna? Miten arvioitte ehdotettua säännöstekstiä ja sen perusteluja?

Keskusrikospoliisi pitää muutosta perusteltuna. Nykyisen muuttuneen toimintaympäristön myötä poliisin tiedon tarve on siirtynyt yhä enemmän konkreettisesta rikosepäilystä ja jo yksilöitävissä olevasta epäilystä tekijästä uhkaa tai ilmiötä koskevan tiedon hankintaan ja tuon tiedon hyödyntämiseen. Tällä hetkellä poliisilla ei ole mahdollista puuttua tiedonhankinnan keinoin tilanteeseen, jossa tiedossa ei ole yksilöitävää rikosta, jonka estämiseksi salainen tiedonhankinta voitaisiin käynnistää tai toiminta ei ole vielä konkretisoitunut estettäväksi rikokseksi. Vastaavasti tiedonhankintaa ei voida käynnistää, jos tiedossa ei ole henkilöä, johon tiedonhankintakeinoja voitaisiin kohdistaa. Tehokkaan ja tarkoituksenmukaisen tiedonhankinnan kannalta on välttämätöntä, että tiedonhankinnan toimivaltuuksista voidaan säätää myös luottamuksellisen viestin ja kotirauhan suojan piiriin puuttuvista tiedonhankintakeinoista.

Keskusrikospoliisi viittaa s. 33 perusteluihin ja toteaa, että pysyväisluonteiseen asumiseen tarkoitettuja paikkoja käytetään vakavien rikosten valmisteluun ja toteuttamiseen sekä esineiden ja tietojen säilyttämiseen. Jos tiedonhankinta ei ole mahdollista kotirauhan suojaan ulottuvilla toimivaltuuksilla, rikollinen toiminta todennäköisesti toteutetaan kotirauhan suojaamissa tiloissa. Näin ollen liian pitkälle menevä kotirauhan suoja voi mahdollistaa rikollisen toiminnan yksityisissä tiloissa siten, että toiminta jää poliisin tiedonhankinnan ulottumattomiin.

Keskusrikospoliisi viittaa mietinnön sivulla 22 käsiteltyihin kyberrikollisuuden ajankohtaisiin ilmenemismuotoihin ja toteaa, että kyberrikollisuuden osalta on aiheellista huomioida myös se, että kun yhteiskuntamme on yhä riippuvaisempi teknologiasta, tietoverkoista ja tietojärjestelmistä, niitä ylläpitävään infrastruktuuriin kohdistuvat vakavat kyberrikokset voivat lamaannuttaa yhteiskunnan tai jonkin sen osan ja vaikuttaa suureen määrään ihmisiä.

3. Mietinnössä ehdotetaan tiedustelutoimivaltuuksien käyttämisen mahdollistamista kotirauhan suojaamisessa tiloissa. Perustuslain 10 §:n 3 momenttiin lisättäisiin nykyistä 4 momenttia vastaava rajoitusperuste, joka mahdollistaisi kotirauhan suojan rajoittamisen tiedon hankkimiseksi sotilaallisesta toiminnasta taikka sellaisesta muusta toiminnasta, joka vakavasti uhkaa kansallista turvallisuutta.

Pidättekö kyseistä muutosta perusteluna? Miten arvioitte ehdotettua säännöstekstiä ja sen perusteluja?

Keskusrikospoliisi pitää muutosta perusteltuna ja viittaa kohdassa 2 annettuun vastaukseen kotirauhan suojan rajoittamisesta.

4. Mietinnössä ehdotetaan perustuslain 10 §:n 3 ja 4 momenttien sanamuotojen muuttamista vastaamaan perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännössä tapahtunutta kehitystä. Molemmissa momenteissa käytettäisiin ilmaisua "rikosten estämiseksi ja selvittämiseksi".

Pidättekö kyseistä muutosta perusteltuna? Miten arvioitte ehdotettua säännöstekstiä ja sen perusteluja?

Keskusrikospoliisi pitää perusteltuna, että sanamuodot muutetaan vastaamaan perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännössä tapahtunutta kehitystä.

5. Pidättekö perusteltuina mietinnön liitteessä esitettyä arviointia ja johtopäätöksiä kotirauhan suojan rajoittamista koskevan lakivarauksen ja Euroopan unionin lainsäädännön suhteesta?

Ei lausuttavaa

6. Muut huomionne työryhmän mietinnöstä

Ei lausuttavaa.

Robin Lardot, poliisineuvos, Keskusrikospoliisin päällikkö

Simeon Oikarinen, rikostarkastaja

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 21.01.2026 klo 16:10. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu

Oikeusministeriö

Keskusrikospoliisi

poliisi.fi